

ABD'DE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİNE GENEL BAKIŞ

Selim Baradan¹

SUMMARY

Construction accidents cause severe problems for the construction industry in U.S. like the rest of the world. Since 1970, there have been systematic efforts in occupational safety and health area to reduce work-related accidents in U.S. This study summarizes these efforts and presents an overview of occupational safety and health legislation and organizations in U.S. In addition, this study emphasizes that establishing safety and health in the workplace generates economic benefits as well as humanitarian benefits, and analyzes accident costs in detail. As a result, this study enables comparisons between U.S. and Turkey, which is on the verge of joining European Union.

ÖZET

İnşaat sektöründe yaşanan iş kazaları, dünyanın bir çok ülkesinde olduğu gibi ABD (Amerika Birlesik Devletleri) için de ciddi sorunlar teşkil etmektedir. İş kazalarını azaltmak üzere ABD'de işçi sağlığı ve iş güvenliği sahasında 1970 yılından beri sistematik olarak önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bu çalışma, ABD'yi büyüteç altına alarak bu sahada yapılmış atılımları özetlemektedir. Ayrıca, bu çalışma işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasının insancıl faydalar yanı sıra maddi faydalar da getirdiğine değinerek, iş kazalarının ne gibi ekonomik zorluklar getirdiğini detaylı olarak incelemektedir. Bu çalışma Avrupa Birliğine girme çabasında olan ülkemizi ABD ile işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda kıyaslama fırsatı sunacaktır.

¹ Dr. Müh. Selim Baradan, Wayne State University, İnşaat Mühendisliği Bölümü, Detroit, MI, ABD

1. GİRİŞ

İnşaat sektöründe yaşanan iş kazaları, ülkemizde olduğu gibi dünyanın bir çok ülkesinde de ciddi sorunlar oluşturmaktadır. İş kazalarını azaltmak için dünyada bir çok gelişmiş devlet, özellikle geçtiğimiz yüzyılın son çeyreğinden itibaren, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında ciddi atılımlar yapmışlardır. Özellikle ABD (Amerika Birleşik Devletleri) bu ülkelerin başını çekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, ABD'yi büyüteç altına alarak işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında yapılmış atılımları incelemektedir. Özellikle de işçi sağlığı ve iş güvenliğinin yasallaşmasında önem taşıyan olaylardan söz edilerek, ardından 1970 yılında gerçekleşen "işçi sağlığı ve iş güvenliği hareketi" ve bu hareketin sonucu doğan Occupational Safety and Health Administration (OSHA) ve diğer kurumların rolleri açıklanmaktadır. Ayrıca inşaat sektörünü ilgilendiren işçi sağlığı ve iş güvenliği standartları ve bu standartların yürürlüğe koyulması için OSHA kurumunun nasıl yaptırımlar uyguladığı incelenmektedir.

Ayrıca, bu çalışmada inşaat sektöründe işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasının insancıl faydaların yanı sıra maddi faydalar da getirdiği vurgulanmaktadır. İş kazalarının, ABD'deki inşaat sektörüne ne gibi ekonomik zorluklar getirdiği açıklanarak, iş kazalarının doğrudan ve dolaylı masrafları detaylı olarak incelenmektedir. Doğrudan masraflar altında, özellikle iş kazalarının işverenlerin ödediği işçi sigortalarına olan etkisi incelenmektedir. Dolaylı masraflar altında ise: kazadan dolayı oluşan üretim ve zaman kaybı, diğer işçilerde kazanın doğuracağı moral bozukluğu ve verim düşüşü, kaza geçiren işçinin hastaneye taşıma ücreti, OSHA'nın işverene vereceği para ve mahkumiyet cezası gibi konular işlenmektedir. Özellikle, AB'ye giriş çabasında olan ülkemiz inşaat sektörünün gün geçtikçe daha fazla sayıda uluslararası taahhütlere girdiği ve yabancı firmalarla işbirliği yaptığı bilinen bir gerçektir. Bu nedenle işçi sağlığı ve iş güvenliği konusundaki ilgili standart ve yönetmeliklerimizi gelişmiş ülkeler seviyesine çıkartmamız zorunludur. Bu çalışmanın ana hedefi, Türkiye'nin bu konuda ne gibi ilerlemeler yapabileceğini araştırmaktır. Bunun için de, ABD örneği uygulamalarla tanıtılarak, Türkiye ile kıyaslama fırsatı sunulmaktadır.

2. İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİNİN ABD'DE YASALLAŞMASI

2.1. Tarihsel gelişim

Ondokuzuncu yüzyılın ikinci kısmında gerçekleşen endüstri devrimi ile birlikte ABD'de yeni iş fırsatları doğdu. Bu nedenle insanlar yavaş yavaş kırsal kesimden şehir merkezlerine göç etmeye başladı. Ancak, fabrikalardaki çalışma koşulları yetersizdi; çalışma alanları kalabalık, havasız ve iyi ışıklandırılmıyordu, ve işçiler günde 14-16 saat steril olmayan ortamlarda çalışmak zorunda kalıyorlardı. Genel olarak bu sağlıksız ve güvensiz çalışma koşulları hastalıklara, kazalara ve hatta ölümlere yol açıyordu. Tüm bunlara rağmen, işçileri koruyacak kanunlar mevcut değildi. Bu yönde ilk önemli adım, 1867'de Massachusetts eyaleti tarafından iş güvenliği ile ilgili bir takım düzenlemelerin çıkmasıyla atıldı. Bu düzenlemeler

bazı fabrika denetimlerini, işçilerle ilgili istatistik tutulmasını ve günlük çalışma saatinin 10 saata indirilme zorunluluğunu içeriyordu. İlerki yıllarda diğer eyaletler de buna benzer düzenlemeler getirdiler. 1907-1908 yılları arasında gerçekleşen "Pittsburgh Study" ise ilk defa Allegheny'de gerçekleşen iş kazalarından dolayı oluşan ölümleri (526) belgelemiştir. Ancak bu çalışma iş kazalarının neredeyse tümünden işçilerin sorumlu olduğu sonucuna vardığı için işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili yasallaştırma çabalarına darbe vurmuştur. İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile yasallaştırma atımları 20. yüzyılın ilk yarısında devam etmiştir ve 1948 yılının sonunda 48 eyalet işçi sigortası yapma ile yasaları uygulamaya koymuştur. [1]

1930 ile 1969 yılları arasında işçi sağlığı ve iş güvenliği ilgili federal düzeyde tüm eyaletleri kapsayan bir çok atılım gerçekleşmiştir. Bunların en önemlileri:

- 1934'te ilk işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili yaptırımlar getiren kurum Bureau of Labor Statistics (BLS) kurulmuştur.

- 1935'teki Sosyal Güvenlik Hareketi 18 yaşından küçüklerin tehlikeli işlerde çalışmasını yasaklamıştır.

- 1969'ta gerçekleşen McNamara - O'Hara ve İnşaat İş Güvenliği hareketleri federal yasaların sözleşmeli işçi çalıştıran işverenleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

2.2. 1970 işçi sağlığı ve iş güvenliği hareketi

Kuşkusuz işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili en önemli yasallaştırma atılımı 1970'deki OSH (Occupational safety and health - işçi sağlığı ve iş güvenliği) hareketi olmuştur. Uzun zamandır sektör temsilcileri, işçi grupları ve iş güvenliği organizasyonları tarafından. eğer işçi sağlığı ve iş güvenliğinde ABD önemli ilerlemeler kaydetmek istiyorsa. bu konuda yasalar çıkaracak ve uygulanmasını sağlayacak bir otoritenin varlığına ihtiyaç olduğu fikri savunulmaktaydı. Bu gereksinimi karşılamak üzere ABD kongresi 1970 yılında iş kazalarının önemli miktarda zarara (verimlilik kaybı, tıbbi masraflar vb.) yol açtığına karar verdi. Söz konusu kararın ardından 28 Aralık 1970'te OSH hareketi imzalandı ve 29 Nisan 1971'de yürürlüğe girdi.

OSH hareketinin ana amacı. ABD'de çalışan her kişiye güvenli ve sağlıklı çalışma ortamı sağlayarak insan kaynaklarını korumaktır ve bu da ancak işyerindeki tehlikeleri azaltarak gerçekleştirilecekti. OSH ilkelerine göre işveren, işyerini kazaya veya ciddi yaralanma ve ölüme yol açacak tehlikelerden uzak tutmakla yükümlüdür. Bir kaç özel durum hariç bu kavramlar bir veya daha fazla işçi çalıştıran tüm işverenleri kapsamaktadır.

OSH hareketi 3 kurumun kurulmasına neden oldu:

- OSHA (Occupational Safety and Health Administration): işçi sağlığı ve iş güvenliği standartlarının ve bunların uygulanması için gereken kuralların ve kanunların oluşturulmasından sorumlu kuruluş. OSHA, Çalışma Bakanlığı'na bağlı olarak çalışır.

- OSHRC (Occupational Safety and Health Review Commission): bağımsız çalışan bir kurumdur. İşverenlerin OSHA'ya karşı açtığı davalarla ilgilenir ve sonuçlandırır.

- NIOSH (National Institute for Occupational Safety and Health): Sağlık ve İnsan Servisleri bölümüne bağlı olarak çalışır. NIOSH araştırma ve eğitim yapmak, veri

toplamak, kriterleri oluşturmak ve OSHA'ya yeni kavram ve standart önermekten sorumludur.

OSH hareketine göre ayrıca her eyalet kendi OSH ilkelerini oluşturabilir. Ancak eyaletin kendi planı en az federal standartların öngördüğü kriterleri sağlamalıdır. Eger herhangi bir eyalet bu kritere uyacak şekilde işçi sağlığı ve iş güvenliği planı oluşturmuşsa, o eyalette yapılan inşaatlar o eyaletin yetki alanı içinde kalır. Aksi takdirde yine federal yetki alanında kalır. [2]

2.3. OSHA'nın yetkileri

OSHA, OSH hareketini uygulayabilmek için dört adet ana görev üstlenmiştir:

1. Standartları oluşturmak
2. İşyeri denetimlerinde bulunmak
3. Standartları ihlal eden işverenlere ceza kesmek (gerekirse para veya hapis cezası)
4. İşverenlere işyeri tehlikelerini azaltmak yolunda yardımcı olmak

OSHA standartları oluşturma veya halen hazırda olan standartları yenileme işlemlerinde. OSHA'nın araştırma ve geliştirme branşı NIOSH, American Standards Institute (ANSI), ve National Fire Protection Association (NFPA) gibi kuruluşların önerilerini ve yardımlarını kullanabilir. OSHA standartları sipariş edilebildiği gibi, parasız olarak internetten de erişmek mümkündür (<http://www.osha.gov/comp-links.html>). 1910 CFR tüm sektörler için geçerli olan işçi sağlığı ve iş güvenliği standartlarıdır. İnşaat sektörüne uygulanabilir standartlar ise 1926 CFR (Code of Federal Regulations)'ın altındadır.

Eyaletlere ve kendi iş güvenliği programlarını kuran bölgelere ek olarak. OSHA da her yıl çok sayıda denetim yapmaktadır. Ancak beş milyondan fazla işyerinin OSH hareketi kapsamında olduğu gözönüne alındığında, OSHA'nın her yere yetişmesi mümkün olmamaktadır. Bu yüzden OSHA, teftişlerinde önceliği en çok tehlike arz eden işyerlerine vermektedir. Teftişlerde öncelik sırası önemliden önemsizye göre şu şekilde sıralanır [1]:

1. Hemen tehlike arz eden işyerleri: düzeltilmediği takdirde ciddi ve kalıcı yaralanmalara yol açacak durumlar.
2. Felaket düzeyinde kazalar ve ölümler: 5 veya 5'ten fazla işçinin hayatını kaybettiği kazalar bu sınıfa girer. Bu tip kazalar 8 saat içinde OSHA'ya rapor edilmesi gerekir. OSHA standartları ihlal edilip edilmediğini kontrol etme ve bir daha sefere kazanın tekrar etmemesi amaçlı soruşturma açılır.
3. İşçi şikayetleri: OSH hareketine göre her işçi OSHA'dan denetim isteme hakkına sahiptir. Bu durum işçi eğer kendini ani tehlike altında hissederse veya OSHA standartları ihlal edildiğini düşünürse gerçekleşir. İstenirse işçinin kimliği saklı tutulabilir.
4. Özel denetim programları: Bu tip denetimler sorun yaşanan belli başlı sektörleri ve tehlike çeşitlerini hedefler.
5. Programlanmış denetimler: yüksek riskte olan sektörler hedeflenir ve denetimler rastgele yapılır.

OSHA denetimleri OSHA'nın kendi müfettişleri tarafından önceden haber verilerek yapılır. Müfettiş işyerine vardığındaki görevi OSHA standartlarının ihlal edilip

edilmediğini araştırmaktır. Bu görevi yaparken istediği yere gitmekte, örnek almakta ve iş güvenliğiyle ilgili evrakları istemekte serbesttir. Müfettiş ayrıca isterse o işyerinde çalışanlarla iletişime geçebilir.

OSHA müfettişi eğer herhangi bir OSHA standartının ihlalinin tespit ederse işverene ceza kesebilir. OSH hareketine göre beş ceza çeşidi vardır [3]:

1. *Uyarılar*: işyeri güvenliği ile doğrudan ilgisi olmayan cezalar. (En yakın sağlık kurumunun telefon numarasını asmamak gibi) Bu ihlaller genelde rapor edilmez ama mutlaka işverene bildirilir.

2. *İkinci Derece İhlaller*: işyeri güvenliği ile doğrudan ilgili olabilir ancak ciddi yaralanma veya lme yolamayacak durumlar (takılıp yere düşme gibi). Bu ihlallerin cezası 7000\$'a kadar çıkabilir. Bu miktar işverenin tutumuna bağlı olarak azalabilir.

3. *Ciddi İhlaller*: ciddi yaralanma veya lme yolaçabilecek, işverenin haberdar olduğu veya olması gerektiği durumlar. (platformda parmaklık olmaması gibi) Her ihlal başına 50.000\$ ceza kesilir.

4. *Kasıtlı İhlaller*: işverenin tehlikeli durumu bildiği halde bir nlem almadığına dair delil olduğu durumlar. En ağır ceza gerektiren bu durumda ihlal başına ceza en az 5000\$'dan başlayıp 70.000\$'a kadar çıkabilir. Eğer iş kazası ölümle sonuçlanmışsa, işveren mahkemede para cezası ve/veya 6 ay mahkumiyet ile suçlanır. Para cezası kişi için 250.000\$, kuruluş için 500.000\$'dır.

5. *Tekrarlanan İhlaller*: daha önceden tespit edilmiş ihlalin bir sonraki teftişte hala düzeltilmemiş olması. İhlal düzeltilmediği gün başına ceza kesilir. Ceza miktarı günde 7000\$'a kadar çıkabilir.

OSHA genel olarak standart ihlallerini mahkemeye taşımsa para cezası vermeyi tercih etmektedir. Ancak ölümle sonuçlanan bir ihlal varsa işveren mahkemede yargılanabilir. Bu durumda federal veya yerel savcılar duruma el koyar.

OSHA'nın özellikle son yıllarda üzerine eğildiği konu ise işverenlere yardım elini uzatmasıdır. OSHA'dan gelen en önemli hizmet eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri sunmasıdır. OSHA'nın Eğitim ve Bilgilendirme Ofisi (Office of Training and Education) eğitim politikalarını ve prosedürlerini yönetimi ve denetlenmesinden sorumludur. Bu hizmetler çoğunlukla piyasaya eğitim verecek bireylerin eğitimlerinden oluşur. Ayrıca Susan Harwood burs programı çerçevesinde; eğitim, ğretim ve araştırma kurumları OSHA için eğitim materyalleri üretirler. Bunun dışında OSHA eğitim videoları, cd-romlar ve internet üzerinden interaktif eğitim hizmetleri sunar. OSHA'nın hizmetleri sadece eğitimle kısıtlı değildir. Aynı zamanda ortak programlar adı altında OSHA, işverenler ve organizasyonlar ile işbirliği kurar ve işçi sağlığı ve iş güvenliğini geliştirmek için beraber çalışır.

3. İş KAZALARININ MALİYETİ

3.1. Neden İş Güvenliği?

İnşaat sektörü tüm dünyada iş kazalarının en fazla olduğu sektörlerin başını çekmektedir. ABD gibi gelişmiş bir ülke bile bundan nasibini almaktadır. 2003 yılında 5575 ölümle sonuçlanan kaza, 1,3 milyonun üzerinde de işten uzaklaşma ile sonuçlanan kaza gerçekleşmiştir [4].

İş kazalarının yol açtığı kuşkusuz en bariz ve en önemli zarar insan hayatı kaybıdır. Her kaza ölümle sonuçlanmasa bile, her çeşit işle ilgili hastalık, yaralanma ve sakatlanma yalnızca mağdur işçinin canını yakmaz. Aynı zamanda ailesini ve dostlarını da üzüntüye boğar. Hatta bazı iş kazalarının fiziksel zararları olduğu gibi psikolojik etkileri de vardır.

İkinci bir olumsuz etki ise firmaların veya işverenlerin giden itibarı ve zedelenen imajıdır. ABD’de özellikle işçi sağlığı ve iş güvenliği yönünden isim yapmış firmalar daha kolay ihale alabilmektedirler.

İş kazalarının yol açtığı bir başka önemli zarar ise, bir önceki bölümde detaylı olarak anlatılan hukuki yükümlülüklerden dolayı oluşan masraflardır. Eğer OSHA standartlarına uyulmadığı takdirde, işverenler ciddi miktarlarda para cezası yiyebilirler. Ayrıca işçinin işyerindeki güvenliğinden sorumlu olduğu için, işverenler kendilerini mahkemede yargılanırken bulabilirler. Hatta suçlu bulunduklarında cezalar yüksek meblağlara ulaşır, bazı durumlarda da davalar hapis cezasına kadar gidebilir.

Bu çalışmanın üzerinde durmak istediği iş kazalarından dolayı oluşan zarar ise, belki de en fazla işverenleri etkilemekte olan ekonomik kayıptır.

3.2. İş Güvenliği Para Kazandırır

Eskiden iş kazalarının önlenemez, kadere bağlı olduğu düşünülürdü ve iş güvenliği için harcanacak paranın boşa gittiği gibi bir kanı vardı. Hatta geçmiş yüzyıllarda her bina inşaatının her iki katında bir ölüm gerçekleşmesinin normal olduğu düşünülürdü ve iş güvenliği ile ilgili yapılacak harcamaların (iş güvenliği programı kurmak, işçilerin eğitimi, kişisel koruyucu malzeme satın almak gibi) boşa yapıldığını zannedenler vardı. [5] Bunun yanı sıra nasıl olsa sigortaya ödenen paraların iş kazaları ile ilgili kayıpları tamamen karşılayacağı gibi yanlış bir düşünce vardı. Halbuki iş kazalarının görünenden çok fazla kaybı vardır ve işçi sağlığı ve iş güvenliğini arttırmak için yapılacak harcamalar uzun vadede işverenlere para kazanmalarında yardımcı olurlar. İş kazalarının giderleri kabaca ikiye ayrılır: doğrudan ve dolaylı masraflar.

3.2.1. Doğrudan Masraflar

Doğrudan masraflar genel olarak sigorta giderleridir. Bu masraflar üç çeşittir:

- İşverenler tarafından ödenen işçi tazminatı (Workers Compensation) primleri. Bu sigorta sağlık giderleri karşılamak için ödenir.
- İşçi sigortası harici ödenen mesuliyet sigortası masrafları
- Mülkle ilgili masraflar

Bu 3 çeşit sigorta giderlerinin en önemlisi işçi sigortasıdır. Bir çok işveren bu sigortanın sabit olduğunu düşünür. Ancak ABD’deki sigorta sistemi öyle bir şekilde düzenlenmiştir ki güvenli bir çalışma ortamı sağlayan işverenler bu sistemde ödüllendirilmektedir. Bir başka deyişle işyerlerinde çok iş kazası olan işverenler diğer işverenlere göre daha çok sigorta primi ödemektedirler. Bu sigorta primleri aşağıdaki formülde gösterildiği gibi iki bileşenin çarpımıyla hesaplanır.

İşçi tazminatı primleri = Manual Rate x EMR

Bu formülde manual rate adıyla görünen oran her sene değişir ve her eyalet ve her işçi grubu için farklıdır. Bu oran bir önceki senenin sigorta masrafları baz alınarak hesaplanır ve işçi gündeliklerinin belirli bir yüzdesini temsil eder. İnşaat sektörü için ortalama olarak manual rate %30 civarındadır. Kısaca bu faktör herhangi bir işçi grubunun belli bir eyalet için iş kazası geçmişini temsil eder [6].

Buna benzer şekilde EMR kısaltması ile anılan faktör de ABD’de çalışan her işverenin iş kazası geçmişini temsil eder. EMR’in açılımı “Experience Modification Rate – Tecrübe değişken oranı”dır. EMR temel olarak işverenlerin geçmiş yıllarda yaşamış olduğu tazminat ve ceza davaları göz önüne alınarak hesaplanır. EMR’in hesaplanması hayli karışık olup, her eyalet için farklı kurumlar hesaplar. Bu hesaplarda iş kazalarının hem sıklığı hem de şiddeti göz önüne alınır. Bu sistem öyle bir şekilde tasarlanmıştır ki tek bir ciddi kazayla bu oran fazla etkilenmezken, ciddi olmayan fakat sık şekilde görülen kazalar bu oranı daha çok etkileyebilir. EMR oranı sözkonusu yıldan önceki üç yıl için hesaplanır. Örneğin, bir işverenin 2004 yılı EMR’ı, 2002, 2001 ve 2000 yıllarında olan tazminat davaları gözönüne alınarak hesaplanır. Bir önceki yılın (bu örnekte 2003 yılı) hesaba katılmama nedeni genelde davaların bir yıl içinde sonuçlanamamasıdır.

EMR katsayısının %100’den az olması işçi tazminatı primlerinde indirim, fazla olması ise artışa yol açar. Bu da üstteki formülden de görüldüğü gibi, doğrudan işçi sigortası primlerini etkiler. Tablo 1’de değişik EMR aralıklarının hangi anlama geldiği gösterilmektedir.

Tablo 1. EMR ile İş Güvenliği Performansının karşılaştırılması

EMR	ABD’deki işveren yüzdesi	İş Güvenliği Performansı
1.30 – 2.05	%16	Kötü (İş güvenliği söz konusu değil)
1.05 – 2.09	%20	Yetersiz (Halen sorunlar mevcut)
0.82 – 1.04	%29	Makul (Sonuçlar sektör ortalamasında)
0.72 – 0.81	%20	Etkili (Başarılı sonuçlar alınmakta)
0.30 – 0.71	%15	Mükemmel (İş güvenliğine bağlılık tam)

ABD’de işverenler işçi tazminatına ek olarak başka sigortalar da yaptırmaktadırlar. Mesuliyet sigortası (liability) inşaat sahasına gelen başka firma altında çalışan işçilerin veya misafirlerin maddi ve manevi hasarlarını kapsar ve bazı istisnalar hariç bu sigorta işçi ücretlerinin %1’i kadar tutar (işçi tazminatı %7’si kadar tutar). Ayrıca inşaat sahasında kullanılan araç ve ekipmanlar da felaket düzeyinde bir kazaya karşı sigortalanırlar ki bu tür kazalar maddi masrafların yanısıra önemli iş gecikmelerine sebep olurlar.

3.2.2. Dolaylı Masraflar

Dolaylı masraflar genel olarak gizli olan ve sigorta tarafından karşılanmayan giderlerdir. Bu masrafların en önemli özelliği tam olarak fiyatının

kestirilememesi ve kayıtların tutulmasının zor olmasıdır. Bilinen belli başlı dolaylı giderler aşağıda sıralanmıştır [6]:

- Kazadan sonra diğer işçilerde gözlenen verim ve moral düşüklüğü
- İlk yardım ve tıbbi müdahalelerle ilgili taşıma masrafları
- Kazadan dolayı işin akışında oluşan gecikmeler
- Yaralanan işçiye çalışmadığı sürede ödenen maaş
- Kaza geçiren işçinin yerine gelen işçinin eğitim masrafları
- Kazadan sonra işe geri dönen işçinin düşük verimle çalışması
- Eğer kazada bir ekipman kullanımı varsa; ekipmanın tamiri, değiştirilmesi, kullanılmaması sırasında oluşan çeşitli masraflar
- Kazadan sonra iş programının tekrar planlanması
- OSHA ve diğer cezalar
- Mahkeme masrafları

Dolaylı masrafların tam olarak hesaplanması çok güç olmasına rağmen geçmişte iş güvenliği literatüründe dolaylı ve doğrudan masraflar arasındaki oranı bulmak için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Geçmişteki bu çalışmalara göre, dolaylı masraflar doğrudan masraflara bölündüğünde çıkan oran 2 ila 20 arasında değişmektedir. Bu konuda genel yargı dolaylı masrafların doğrudan masraflara göre çok fazla olduğudur.

4. SONUÇLAR

Bu çalışmada da görüldüğü gibi ABD, 1970 yılında OSHA kurumunun kurulmasıyla işçi sağlığı ve iş güvenliğine ne kadar önem verdiğini ve ciddiye aldığını göstermiştir. OSHA'nın kurulmasıyla beraber daha önceden bu konuyla ilgili yapılan tüm atılımlar tek bir çatı altında toplanıp iş güvenliği standartları düzenlenmiştir. Ayrıca bu standartların uygulanmasını sağlamak için sistematik denetimlerden ve yüksek para cezalarından oluşan sıkı bir sistem kurulmuştur. Bu sıkı sistemi işverenlerin başarılı olarak uygulamaları için de OSHA yardım elini esirgememiştir. İşverenleri ve işçileri bilinçlendirmek için çeşitli eğitim fırsatları sunmuştur. Neticede bu sistemin meyvalarını da kaza istatistiklerinde olan önemli düşüşle almıştır. (Örneğin BLS istatistiklerine göre son 10 yılda %30 oranında iş kazalarında düşüş gözlenmiştir)

İşçi sağlığı ve iş güvenliği Türkiye'de nispeten yeni bir konu olması nedeniyle, ABD, Avrupa Birliği ve Japonya gibi diğer gelişmiş ülkeleri maalesef geriden takip etmektedir. Eğer Türkiye gelişmiş ülkeleri bu konuda yakalamak istiyorsa bu ülkelerin oturmuş sistemlerinden örnekler alınmalıdır. Özellikle ABD bu konuda güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bu konuda atılacak ilk ve en önemli adım da iş güvenliği standartlarını çıkaracak ve sahada uygulanmasını takip edecek, bu konuda eğitim imkanları sağlayacak ve iş kazaları istatistikleri toplayacak OSHA'ya benzer bir resmi otoritenin oluşturulmasıdır.

Bu çalışmanın ikinci kısmında da belirtildiği gibi, iş kazalarının insan hayatına ve sağlığına olan zararlarının yanısıra çok önemli ekonomik masrafları vardır. Her ne kadar ABD dışarıdan insan hayatına önem veren bir tablo görüntülese de iş güvenliğine önem verilmesinin esas nedeni, iş kazalarının işverenlere çıkardığı

giderler ve cezalardır. Ancak ABD'nin özellikle hukuk sistemi ve işçi sendikaları Türkiye'den hayli farklı olduğu için bazı kaza giderlerinde farklılıklar oluşacaktır. ABD ile Türkiye iş kazası masrafları olarak karşılaştırıldığında en önemli fark hiç kuşkusuz yasal giderlerde olacaktır. Bunun nedeni de ABD'deki yargı sisteminin Türkiye'ye göre çok farklı olmasıdır. ABD, bireylerinin birbirini mahkemeye verme kolaylığı açısından belki de dünyada en ön sırada gelen ülkesidir. Bu yüzden kaza geçiren bir işçi veya hayatını kaybeden işçinin yakınları haklarını kolayca mahkemede arayabilir. Bazı durumlarda ise mahkemelerin sonucunda çıkan para cezaları işverenlerin işlerini kapattırarak kadar yüksek düzeyde olabilmektedir. ABD'de ikinci önemli yıldırıcı unsur ise işçi tazminatlarının primlerinin yüksek veya düşük olmasını etkileyen EMR katsayısıdır. Bu katsayı sayesinde işverenler işçileri için daha güvenli iş ortamı sağlamaya teşvik edilmektedirler. Sigorta sektörünün son 10 yılda önemli ilerlemeler kaydettiği ülkemizde işçilerin sigortalanmasında buna benzer bir sistem uygulanabilirse işyerlerinin daha sağlıklı ve güvenli olmasında önemli bir adım atılmış olur.

KAYNAKLAR

1. Usmen, M.A., (1994), "Construction Safety and Health for Civil Engineers", American Society of Civil Engineers, için hazırlanmış eğitim modülü, New York, NY.
2. Occupational Safety and Health Administration (OSHA) web sayfası, www.osha.gov
3. Tompkins, N. C., (1993), "A Manager's Guide to OSHA", A 50 minute book, Crisp Publications Inc., Menlo Park, CA.
4. Bureau of Labor Statistics (BLS) Web sayfası, www.bls.gov
5. Levitt, R.E., Samelson, N.M., (1987), "Construction Safety Management", McGraw-Hill, New York, NY.
6. Hince, J., (1997), "Construction Safety", Prentice Hall, Columbus, OH.